

УДК 343.985:343.76

DOI 10.36919/3041-1149(Print).6-7.2025.240-246

К. В. Покраса,

ад'юнкт,

Дніпровський державний
університет внутрішніх справ

email: PokrasaK@i.ua

ORCID 0009-0002-7810-9877

ПРЕДМЕТ ПОСЯГАННЯ ТА СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА, ВЧИНЕНОГО ЧЕРЕЗ ПІДПАЛ

У статті розглянуто предмет протиправного посягання та способи вчинення умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал. Наголошується на тому, що інформація щодо предмета злочинного посягання дає змогу встановити характер, особливості втраченого майна та розмір нанесеної шкоди, має значення під час встановлення способу вчинення злочину, з'ясування мотивів злочинної поведінки та характеристики самого правопорушника. Встановлено, що предметом злочинного посягання в разі умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, є: житлові приміщення окремих громадян, господарські будівлі, малі архітектурні форми, магазини, торговельні приміщення, склади, виробничі підприємства, цеха, будівлі державних органів, підприємств та організацій будь-якої форми власності, розважальні заклади, кафе, ресторани, кінотеатри, театри тощо, автотранспортні засоби, сільськогосподарська продукція.

Встановлено, що під час організації підпалів з метою знищення або пошкодження чужого майна злочинцями застосовувались переважно повно структурні способи, що складались із підготовки, вчинення та приховування злочину. Підготовчий етап містить такі дії: обрання об'єкта посягання, спостереження за об'єктом; обрання способу вчинення злочину, розробка плану дій; підготовка: приладів і засобів запалювання, засобів прибуття та відходу з місця події; підбір учасників і розподіл ролей у разі вчинення кримінального правопорушення в групі; вжиття заходів щодо приховування слідів злочину. Спосіб безпосереднього вчинення злочину полягає в активних діях з реалізації злочинного наміру. Приховування здійснюється способом знищення, утаювання, маскуванню чи фальсифікації інформації, здобутої під час розслідування як від особи підозрюваного, так і з інших джерел.

Ключові слова: слідчий, криміналістична характеристика, розслідування, умисне знищення або пошкодження майна, підпал, предмет посягання, спосіб вчинення злочину.

Постановка проблеми та її актуальність. Одним із основних елементів методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є криміналістична характеристика, яка, за визначенням М. В. Салтевського, являє собою інформаційну модель, що становить кількісно-якісну систему опису типових ознак конкретного виду чи групи злочинів. На думку вченого, у структуру криміналістичної характеристики входять такі елементи: «1) предмет безпосереднього посягання; 2) спосіб вчинення злочину в його широкому розумінні; 3) типова обстановка – «слідова картина» в її широкій інтерпретації; 4) особа злочинця» [1, с. 419]. М. М. Єфімова та І. В. Пирога вважають, що криміналістична характеристика як система відомостей щодо криміналістично значущих ознак протиправного діяння відображає закономірні зв'язки між її елементами та слугує побудові й перевірці версій з метою вирішення завдань розслідування [2, с. 16].

Умисне знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, є одним із небезпечних кримінальних правопорушень, що не тільки посягають на право власності, а й дестабілізують суспільство, порушують громадський порядок, авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування, майно окремих категорій громадян: працівників правоохоронних

органів, військовослужбовців, журналістів [3, с. 249–251], що особливо відчутно в умовах воєнного стану. Статистичні дані Офісу Генерального прокурора України свідчать про значну кількість злочинів, кваліфікованих за ч. 2 ст. 194 КК України [4]. Тільки впродовж 2024 р. зареєстровано 703 таких кримінальних правопорушення, з яких повідомлення про підозру пред'явлено в 436 випадках [5].

Основними елементами криміналістичної характеристики є предмет протиправного посягання та способи вчинення злочину. У криміналістичній характеристиці умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, зазначеним елементам приділено недостатньо уваги. Зважаючи на це, а також враховуючи, що на сучасний момент як предмет посягання, так і способи вчинення злочину значно трансформуються, їх розробка набуває актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою криміналістичної характеристики як складовою розслідування займалися провідні українські науковці, як-от: В. П. Бахін, А. Ф. Волобуєв, М. М. Єфімов, В. А. Журавель, І. І. Когутич, О. Н. Колесніченко, В. С. Кузьмічов, В. Г. Лукашевич, Г. А. Матусовський, О. В. Одерій, І. В. Пиріг, О. В. Пчеліна, М. В. Салтевський, Г. К. Тетерятник, В. В. Тіщенко, К. О. Чаплинський, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітько, В. М. Шевчук та інші. Незважаючи на достатньо значну кількість наукових праць із вказаної проблематики, таким елементам, як предмет посягання та спосіб вчинення, в методиці розслідування умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, приділено недостатньо уваги.

Метою статті є визначення предмета посягання та способу вчинення умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал.

Виклад основного матеріалу дослідження. У кримінальному праві під предметом злочину розуміють майно, що належить колективним, приватним або державним організаціям, а також приватне чи індивідуальне майно. Воно може бути рухомим і нерухомим: будівлі, споруди, обладнання тощо. Майно як предмет кримінального правопорушення повинно мати товарну, мінову вартість. Водночас для особи, яка вчиняє правопорушення, воно має бути чужим, тобто на правах власності належати іншій особі [6, с. 177].

У криміналістиці предмет посягання трактують дещо по-іншому. На думку М. В. Салтевського, предмет безпосереднього посягання являє собою фізичний об'єкт (речі й предмети) органічного та неорганічного походження, що є матеріальним вираженням суспільних відносин. І. В. Пирога та М. М. Єфімова вважають, що як предмет потрібно розглядати не будь-який об'єкт обстановки вчинення правопорушення, що взаємодіє із суб'єктом, а тільки той, з яким пов'язано настання шкідливих наслідків. Предмет кримінального правопорушення можна розглядати як кінцевий продукт, результат протиправної діяльності суб'єкта [2, с. 18]. Інформація щодо предмета злочинного посягання під час розслідування умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, дає змогу встановити характер, особливості втраченого майна та розмір нанесеної шкоди. Відомості щодо предмета посягання мають значення в разі встановлення способу вчинення злочину, з'ясування мотивів злочинної поведінки та характеристики самого правопорушника.

У науковій криміналістичній літературі предмет злочинного посягання в процесі вчинення злочину через підпал не розглядався. Науковцями приділялась увага предмету посягання під час розслідування всіх злочинів, пов'язаних з пожежами, незалежно від причини їхнього виникнення. Деякі науковці називають місце виникнення пожежі як окремий елемент криміналістичної характеристики або як складову обстановки. Так, А. І. Кунтій зазначає, що за місцем учинення умисного знищення або пошкодження майна розрізняють: у житлових приміщеннях; на складах; на підприємствах; на транспорті; у культурно-масових закладах; на об'єктах сільськогосподарського призначення; на відкритій площі з лісовими насадженнями тощо [7, с. 755–756]. На нашу думку, в методиці розслідування умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, будівлі, споруди та інші приміщення виступають, з одного боку, як предмет безпосереднього посягання, а з іншого – як місця, де зберігаються предмети безпосереднього посягання. В обох випадках вини являють собою окремий елемент криміналістичної характеристики, що потребує розробки та який взаємопов'язаний з іншими елементами, зокрема способом вчинення злочину.

Аналіз наукової літератури та результати вивчення матеріалів кримінальних проваджень дали змогу відокремити предмет злочинного посягання, яким є:

1. Житлові приміщення окремих громадян: квартири, окремі будинки (садибного або дачного типу) (21 %).
2. Господарські будівлі: сараї, льохи, трансформаторні будки, альтанки, гаражі тощо, що можуть розташовуватись як відокремлено, так і на території садибних ділянок і дачних кооперативів (10 %).
3. Малі архітектурні форми: прилавки, кіоски, невеликі магазини, майстерні тощо (14 %).
4. Магазини, торговельні приміщення (8 %).
5. Складські приміщення та бази зберігання товарів (6 %).
6. Виробничі підприємства, цеха й окремі дільниці та приміщення в них (4 %).
7. Будівлі державних органів, підприємств та організацій будь-якої форми власності, офіси, банки, приміщення органів місцевого самоврядування тощо (9 %).
8. Розважальні заклади, кафе, ресторани, кінотеатри, театри тощо (10 %).
9. Автотранспортні засоби: автомобілі, зокрема вантажні, мотоцикли, мопеди (16 %).
10. Сільськогосподарська продукція, яка зберігається в ангарах та інших сховищах (2 %).

Способи вчинення злочину, наслідком якого стало виникнення пожежі, на нашу думку, посідає ключове місце у структурі криміналістичної характеристики злочинів цієї категорії. Значення способу вчинення злочину та його зв'язок з іншими елементами криміналістичної характеристики змістовно охарактеризував В. В. Тіщенко, який до змісту способу злочину додав комплекс (систему) діянь правопорушника з підготовки, вчинення та приховання злочину, обумовлених метою злочинного посягання, властивостями особи правопорушника й обстановкою (суб'єктивними й об'єктивними чинниками), результати яких відбиваються в матеріальних та інтелектуальних слідах, що характеризують фізичні й психічні риси особи правопорушника [8, с. 18].

На думку С. М. Зав'ялова, В. К. Весельського, В. В. Пяковського, спосіб вчинення правопорушення не є простою сумою чи комплексом поведінкових актів, а являє собою визначену цілісну структуру поведінки, тобто систему. Спосіб, як і будь-яка система, складається із взаємопов'язаних елементів, актів поведінки, направлених на підготовку, вчинення та приховування кримінального правопорушення. Зазначені акти поведінки у формі дій, прийомів, операцій сполучаються між собою за певною ієрархією та субординацією як частини цілеспрямованої вольової діяльності [9, с. 12]. Вищезазначені науковці вважають, що способи вчинення кримінальних правопорушень за ступенем складності застосування певного способу можна поділити на: повноструктурні або найбільш кваліфіковані, що охоплюють підготовку, вчинення та приховування злочину; менш кваліфіковані або усічені першого типу, що охоплюють вчинення та приховування злочину; менш кваліфіковані або усічені другого типу, що охоплюють підготовку та вчинення злочину; некваліфіковані чи спрощені, що складаються лише з учинення злочину [9, с. 25]. Такої самої за змістом класифікації дотримується Г. А. Матусовський, поділяючи способи вчинення злочину на: одноелементні, що проходять без підготовки та приховування; складні двоелементні, що, крім основного елемента, містять дії з підготовки та приховування події злочину; повні або триелементні, що охоплюють підготовку, безпосереднє вчинення та приховування кримінального правопорушення [10, с. 308]. Приєднуємось до висловлених думок науковців і вважаємо, що спосіб вчинення кримінального правопорушення складається з трьох взаємопов'язаних елементів: підготовки, безпосереднього вчинення та приховування. Проведеним аналізом судово-слідчої практики встановлено, що під час організації підпалів з метою знищення або пошкодження чужого майна злочинцями застосовувались переважно (у 93 %) повноструктурні способи, які склалися з підготовки, вчинення та приховування злочину.

Безпосередньо способи вчинення підпалів науковці класифікують за різними підставами. Автори посібника Національної академії внутрішніх справ виділяють такі способи підпалів: а) внесення для запалення джерела горіння, що не вимагає значної підготовки; б) із застосуванням допоміжних горючих речовин чи матеріалів, що були принесені ззовні або перебували на місці злочину; в) з використанням спеціальних технічних засобів, заздалегідь приготовлених запалювальних пристроїв, розрахованих на надійність і конспірацію під час вчинення

злочинних дій [11]. М. В. Салтевський найбільш поширеними способами підпалу вважає такі: а) використання легкозаймистих об'єктів: ефір, бензин, газ, спирт, сірко-вуглець, натрій фосфорний; б) застосування спеціально підготовлених пристроїв як дистанційної, так і контактної дії; в) застосування спеціальних пристроїв для запалення від сонячної енергії; г) створення умов для самозаймання предметів (неправильне складання вугілля, бавовни) [1, с. 539–540]. Способи підпалів, на думку В. О. Коновалової, поділяються на: а) від легкозаймистих речовин; б) застосуванням спеціальних пристроїв; в) створенням умов, що сприяють самозайманню; г) порушенням правил пожежної безпеки [12, с. 456]. Загалом погоджуємося з висловленими думками науковців і наведеною класифікацією, але в наведених тезах способи підготовки та вчинення злочину йдуть у сукупності, а способи приховування взагалі не наводяться. Також потрібно зазначити існування комбінованого способу підпалу, що охоплює сукупність означених способів.

Зазначимо, що обрання злочинцем певного способу залежить від особливостей предмета посягання та його приналежності; обстановки, у якій відбувається злочинна подія, а саме: часу доби, погодно-кліматичних умов тощо; особистості злочинця, мотиву та мети, його професійних навичок і злочинного досвіду тощо.

На нашу думку, під час вчинення знищення або пошкодження чужого майна через підпал підготовчий етап повинен містити такі дії:

1. Обрання об'єкта посягання. Водночас потрібно враховувати: місцерозташування об'єкта; наявність охорони, системи контролю за об'єктом: сигналізація, відеоспостереження, сторожових собак; якість запірних пристроїв, ґрат на вікнах у разі, якщо метою підпалу є внутрішня обстановка будівлі.

2. Спостереження за об'єктом з метою встановлення режиму роботи, розташування камер спостереження, обрання способів і засобів підходу та зникнення з місця події тощо.

3. Обрання способу вчинення злочину, розробка плану дій.

4. Залежно від обраного плану – підготовка приладів і засобів запалювання: купівля легкозаймистих речовин, підготовка запалюючих сумішей, конструювання приладів запалювання тощо; засобів прибуття та відходу з місця події: автомобіль, мотоцикл та ін.

5. У разі вчинення кримінального правопорушення в групі – підбір учасників і розподіл ролей.

6. Вжиття заходів щодо приховування слідів злочину.

Етапи підготовки до вчинення підпалу можуть займати багато часу та бути детально продуманими, а можуть бути й спонтанними (наприклад, обмежитись купівлею запальної суміші для багаття та сірників).

Спосіб безпосереднього вчинення злочину полягає в активних діях з реалізації злочинного наміру. Такі дії в процесі безпосереднього контакту злочинця з об'єктом відбуваються зазвичай у короткий проміжок часу, але достатній для того, щоб злочинець зміг впевнитись у реалізації свого наміру. Безпосереднє запалювання об'єкта може супроводжуватись додатковими діями, що сприяють вчиненню злочину. Наприклад, розбиття приладів освітлення навколо об'єкта, знешкодження камер спостереження, розбиття скла вітрини магазину з подальшим внесенням вогню всередину та ін.

Приховування злочину є важливим елементом дій з реалізації злочинного наміру та є системою заходів, спрямованих на введення в оману органів слідства щодо обставин, які мають значення для розслідуваної події. Приєднуємося до думки С. М. Зав'ялова, В. К. Весельського та В. В. Пяковського, які поділяють способи приховування на п'ять груп: «1) способи приховування матеріальних слідів, що відбилися в навколишній обстановці внаслідок готування і вчинення злочину; 2) способи приховування предметів посягання та наслідків заволодіння ними, розпорядження і використання; 3) способи вживання заходів з маскуванню і фальсифікації слідів злочину; 4) способи вживання заходів з протидії розшуку злочинця; 5) способи вживання заходів з протидії щодо встановлення істини загалом» [9, с. 37]. З наведеного випливає, що приховування здійснюється через знищення, утаювання, маскуванню чи фальсифікації інформації, здобутої під час розслідування як від особи підозрюваного, так і з інших джерел.

Утаювання є способом, що полягає в ненаданні слідчому інформації про вчинене кримінальне правопорушення. Характерними ознаками цього способу є приховання злочинцем знарядь і засобів підпалу; замовчування правди або взагалі відмова від дачі показань; невиконання законних вимог слідчого тощо. Знищення полягає у видаленні на місці вчинення правопорушення слідів: рук, взуття, зламаних перешкод, смностей з-під використаної запалювальної речовини та ін. Маскування полягає у зміні уявлення в осіб, які опинилися свідками злочину або слідчого щодо злочинного характеру вчинюваних дій і причетності до них певної особи. Характерними ознаками маскування є зміна злочинцем свого зовнішнього вигляду: зачіски, використання перуки, темних окулярів, маски, відрощування вус або бороди перед учиненням злочину з наступним голінням або навпаки, зміна одягу тощо, що утрудняє та навіть вилучає запам'ятовування можливими очевидцями обличчя злочинця й подальше його впізнання. Фальсифікація полягає у створенні хибної інформації щодо події злочину або подробиць носіїв такої інформації. Вона може проявлятися в умисному залишенні на місці пожежі чужих слідів або предметів, що належать іншій особі. Комбінованим способом фальсифікації є створення хибного алібі, тобто помилкового уявлення щодо місця перебування злочинця в момент підпалу. Перераховані способи приховання слідів підпалу можуть мати прояв як окремо, так і в тісному переплетенні, створюючи так звані змішані способи приховання злочину.

Висновки. На підставі викладено можна зробити висновок, що предмет протиправного посягання та способи вчинення злочину в криміналістичній характеристиці умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, займають ключове місце. Інформація щодо предмета злочинного посягання дає змогу встановити характер, особливості втраченого майна та розмір нанесеної шкоди. Відомості щодо предмета посягання мають значення під час встановлення способу вчинення злочину, з'ясування мотивів злочинної поведінки та характеристики самого правопорушника. Предметом злочинного посягання в процесі умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого через підпал, є: житлові приміщення окремих громадян (квартири, окремі будинки), господарські будівлі (сараї, альтанки, гаражі тощо), малі архітектурні форми (прилавки, кіоски, невеликі магазини, майстерні тощо), магазини, торговельні приміщення, склади, виробничі підприємства, цеха, будівлі державних органів, підприємств та організацій будь-якої форми власності (офіси, банки, приміщення органів місцевого самоврядування тощо), розважальні заклади, кафе, ресторани, кінотеатри, театри тощо, автотранспортні засоби, сільськогосподарська продукція.

Способи вчинення злочину, наслідком якого стало виникнення пожежі, посідає ключове місце у структурі криміналістичної характеристики злочинів цієї категорії. Під час організації підпалів з метою знищення або пошкодження чужого майна злочинцями застосовувались переважно повноструктурні способи, що склалися з підготовки, вчинення та приховування злочину. Підготовчий етап містить такі дії: обрання об'єкта посягання, спостереження за об'єктом; обрання способу вчинення злочину, розробка плану дій; підготовка: приладів і засобів запалювання, засобів прибуття та відходу з місця події; підбір учасників і розподіл ролей у разі вчинення кримінального правопорушення в групі; вжиття заходів щодо приховування слідів злочину. Спосіб безпосереднього вчинення злочину полягає в активних діях з реалізації злочинного наміру. Такі дії в процесі безпосереднього контакту злочинця з об'єктом відбуваються зазвичай у короткий проміжок часу, але достатній для того, щоб злочинець зміг впевнитись у реалізації свого наміру. Приховування злочину є важливим елементом дій з реалізації злочинного наміру та системою заходів, спрямованих на введення в оману органів слідства щодо обставин, які мають значення для розслідуваної події. Приховування здійснюється через знищення, утаювання, маскування чи фальсифікації інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. К. : Кондор, 2005. 588 с.
2. Єфімов М. М., Пиріг І. В. Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень : підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 271 с.

3. Pokrasa K. Criminal law and forensic classification of crimes related to fires. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2022. Special Issue № 1 (120). P. 247–252.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-14#Text>
5. Статистична інформація / Офіс Генерального прокурора : вебсайт. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat>
6. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-е вид., переробл. і доповн. Х. : Право, 2010. 608 с.
7. Криміналістика : підручник / Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк та ін. ; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. 3-є вид., переробл. та доповн. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
8. Тищенко В. В. Концептуальні основи розслідування корисливо-насильницьких злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2003. 34 с.
9. Весельський В. К., Зав'ялов С. М., Пясковський В. В. Сучасні можливості використання даних про спосіб вчинення злочину в боротьбі зі злочинністю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КНТ, 2009. 160 с.
10. Матусовський Г. А. Економічні злочини: криміналістичний аналіз. Харків : Консум, 1999. 480 с.
11. Особливості розслідування окремих видів злочинів : мультимедійний навчальний посібник. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/orovz/lections/lesson10.html>
12. Настільна книга слідчого : наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. 2-ге вид. перероб. і доп. К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 728 с.

REFERENCES

1. Saltevs'kyy, M. V. (2005). Kryminalistyka (u suchasnomu vykladі) [Criminalistics (in modern terms)] : pidruchnyk. K. : Kondor, 588 p. [in Ukrainian].
2. Yefimov M. M. & Pyrih I. V. (2022). Metodyka rozsliduvannya okremykh vydiv kryminal'nykh pravoporushen' [Methods of investigation of certain types of criminal offenses] : pidruchnyk. Dnipro : Vydavets' Bila K. O., 271 p. [in Ukrainian].
3. Pokrasa, K. (2022). Criminal law and forensic classification of crimes related to fires. *Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. Special Issue № 1 (120). P. 247–252.
4. Criminal Code of Ukraine dated 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-14#Text> [in Ukrainian].
5. Statystychna informatsiya [Statistical information] / Ofis Heneral'noho prokurora : veb sayt. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/1stat> [in Ukrainian].
6. Kryminal'ne pravo Ukrayiny. Osoblyva chastyna (2010) [Criminal Law of Ukraine. Special part] : pidruchnyk / Yu. V. Baulin, V. I. Borysov, V. I. Tyutyuhin ta in. ; za red. prof. V. V. Stashysa, V. Ya. Tatsiya. 4-ye vyd., pererobl. i dopovn. Kh. : Pravo. 608 p. [in Ukrainian].
7. Kryminalistyka (2016) [Criminalistics] : pidruchnyk / R. I. Blahuta, O. I. Harasymiv, O. M. Dufenyuk ta in. ; za zah. red. Ye. V. Pryakhina. 3-ye vyd., pererobl. ta dopov. L'viv : L'vDUVS, 2016. 948 p. [in Ukrainian].
8. Tishchenko, V. V. (2003). Kontseptual'ni osnovy rozsliduvannya koryslyvo-nasylnyts'kykh zlochyniv [Conceptual foundations of the investigation of mercenary and violent crimes] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsional'na yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho. Kh. 34 p. [in Ukrainian].
9. Vesel's'kyy, V. K., Zav'yalov S. M. & Pyaskovs'kyy V. V. (2009). Suchasni mozhlyvosti vykorystannya danykh pro sposib vchynennya zlochynu v borot'bi zi zlochynnistyu [Modern possibilities of using data on the method of committing a crime in the fight against crime] : navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. Kyviv : KNT. 160 p. [in Ukrainian].
10. Matusovs'kyy, H. A. (1999). Ékonomichni zlochyny [Economic crimes: forensic analysis] : kryminalistychnyy analiz. Kharkiv : Konsum. 480 p. [in Ukrainian].

11. Osoblyvosti rozsliduvannya okremykh vydiv zlochyniv [Peculiarities of investigation of certain types of crimes] : mul'tymedynny navchal'nyy posibnyk. URL : <https://arm.naiu.kiev.ua/books/orovz/lections/lection10.html> [in Ukrainian].

12. Nastil'na knyha slidchoho (2007) [Investigator's desk book] : nauk.-prakt. vydannya dlya slidchykh i diznavachiv / M. I. Panov, V. Yu. Shepit'ko, V. O. Konovalova ta in. 2-he vyd. pererob. i dop. K. : Vyd. Dim «In Yure». 728 p. [in Ukrainian].

K. V. Pokrasa. SUBJECT OF THE ENCRIMINATION AND METHODS OF COMMITTING INTENTIONAL DESTRUCTION OR DAMAGE TO OTHERS' PROPERTY, COMMITTED BY ARSON

The article examines the subject of unlawful encroachment and the methods of committing intentional destruction or damage to another's property committed by arson. It is emphasized that information on the subject of criminal encroachment allows us to establish the nature, features of the lost property and the amount of damage caused, and is important in establishing the method of committing a crime, clarifying the motives of criminal behavior and the characteristics of the offender himself. It has been established that the subject of criminal encroachment in the intentional destruction or damage to another's property committed by arson is: residential premises of individual citizens, utility buildings, small architectural forms, shops, commercial premises, warehouses, production enterprises, workshops, buildings of state bodies, enterprises and organizations of any form of ownership, entertainment establishments, cafes, restaurants, cinemas, theaters, etc., motor vehicles, agricultural products.

It has been established that when organizing arson attacks with the aim of destroying or damaging someone else's property, criminals used mainly fully structural methods, consisting of preparing, committing and concealing the crime. The preparatory stage includes the following actions: choosing the object of the attack, observing the object; choosing the method of committing the crime, developing an action plan; preparing: devices and means of ignition, means of arrival and departure from the scene; selecting participants and distributing roles in the event of a criminal offense in a group; taking measures to conceal traces of the crime. The method of directly committing a crime consists of active actions to implement the criminal intent. Concealment is carried out by destroying, concealing, masking or falsifying information obtained during the investigation both from the suspect and from other sources.

Key words: investigator, forensic characteristics, investigation, intentional destruction or damage to property, arson, object of the offense, method of committing the crime.